

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2), opetussuunnitelma 2016

Oppilas voi opiskella **suomi** toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielsä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Monikielinen tausta voi myös tarkoittaa paluumuuttoa tai lapsen adoptoimista Suomeen. Monikieliset oppilaat saattavat myös kokea suomen kielen vahvimaksi kielekseen, mutta ovat kuitenkin suomi toisena kielenä -opetuksen tarpeessa kielenkehityksen tukemiseksi.

S2-opetus ei ole tuki- tai erityisopetusta, vaan oppiaineella on toiset lähtökohdat ja tavoitteet **suomen** kieli ja kirjallisuus -oppimäärään verrattuna. Opetuksen päämääränä on, että oppilas saavuttaa sellaiset kielen perustaidot, että hän pystyy toimimaan ja opiskelemaan ympäröivässä kieliyhteisössä tasavertaisena muiden kanssa. Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Kun päätös siitä, minkä oppimäärän mukaan oppilas alkaa opiskella on tehty, tulee arvioida, onko oppilaalla puutteita yhdellä tai useammalla suomen kielen osa-alueella. Osa-alueisiin kuuluvat vuorovaikutustilanteissa toimiminen, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen, kuullun ymmärtäminen, kirjallisuus ja kulttuuri. Oppikurssista päätettäessä voi myös kyky käyttää kieltä oppimisen tukena olla ratkaiseva. Jos oppilaalla osoittautuu vaikeuksia abstraktissa oppiainekohtaisessa kielessä, se saattaa olla osoitus siitä, että oppilaalla on S2-opetuksen tarvetta. Opettajan päätös oppimäärästä perustuu siis yksittäisen oppilaan senhetkisiin tarpeisiin. Huoltajilla on oikeus tulla kuulluiksi oppimäärän valinnasta. Huoltajille lähetetään kuulemislomake kotiin. Rehtori tekee tämän jälkeen päätöksen siitä, että oppilas noudattaa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelmaa.

Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat aina oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe, joiden mukaan S2-opetus suunnitellaan. Oppilaan yksilölliset lähtökohdat kartoitetaan ja selvitetään oppilaan yksilöllisessä opinto-ohjelmassa. Opinto-ohjelmasta tulee lisäksi ilmetä, minkä tavoitteiden ja sisältöjen perusteella oppilas arvostellaan, sekä minkä muotoista ohjaamista ja eriyttämistä oppilas

tarvitsee kaikissa kouluaineissa. Lisäksi tulee selvittää selkeästi, miten oppilaan suomi toisena kielenä -opetus järjestetään. Jos oppilaan peruskielitaidossa on suuria puutteita, oppilas hyötyy yleensä eniten erillisestä S2-opetuksesta. Kun oppilaan kielitaito vahvistuu, häntä voidaan integroida yhä enemmän suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen ryhmään. Oppilaan yksilöllistä opinto-ohjelmaa arvioidaan vuosittain ja seurannan yhteydessä otetaan kantaa oppilaan S2-tarpeen jatkoon.

S2-opetusta noudattava oppilas voidaan tarvittaessa integroida suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen, mutta oppilaan tulee aina saada opetusta ja häntä arvioidaan suomi toisena kielenä -kriteerien mukaisesti. Jos oppilas integroidaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen, on luokanopettajan, tuntiopettajan, erityisopettajan, mahdollisen suomi toisena kielenä -opettajan ja rehtorin tietoisesti työskenneltävä sen eteen, että oppilas saavuttaa S2-oppiaineen tavoitteet, vaikka hänet olisikin integroitu suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen. Opetushallituksen S2-opetuksen suosituksen mukaan kaikkien S2-oppilaiden tulee saada ainakin osa opetustunneistaan erillisessä ryhmässä tai jonkin muotoisessa samanaikaisopetuksessa, johon osallistuu S2-opettaja.

Opettajien tulee tietää, miten kielen kehittyminen ilmenee kieltä toisena kielenä opettelevalla oppilaalla, sillä se eroaa ensikielisen oppilaan kielenkehittymisestä. Jos suomea toisena kielenä puhuva oppilas aloittaa koulunkäyntinsä myöhäisellä iällä (vuosikurssilta 5 tai myöhemmin), on luokanopettajan, erityisopettajan, rehtorin ja mahdollisen suomi toisena kielenä -opettajan arvioitava, millä vuosikurssilla oppilas aloittaa suomi toisena kielenä -oppiaineen opintonsa. Sisältö, tavoitteet ja arviointikriteerit on tuolloin määriteltävä erityisen tarkkaan oppilaan opinto-ohjelmassa.

S2-menetelmät ja työtavat ovat sellaiset, että oppilas voi kehittää kielellistä osaamistaan ja oppii lisäksi käyttämään kieltä kaiken oppimisen tukena. Limittäiskielisyydessä hyödynnetään tietoisella tavalla oppilaan monikielisyyttä opetuksen voimavarana. Oppilaan annetaan käyttää kaikkia kieliään oppimisen resurssina, esimerkiksi hänen sisäistäessään eri oppiaineiden sisältöä. Useimmiten

on luonnollista ohjata oppilasta etsimään tietoa usealla kielellä. Oppilas voi myös tuottaa joitakin koulutöitä omalla äidinkielellään. Jos oppilaan suomen kielen taito on hyvin heikko, hän voi tarvittaessa tehdä tehtäviä, projekteja sekä suullisia ja kirjallisia kokeita omalla äidinkielellään. Myös tuolloin on hyvä kääntää tekstin keskeisimmät kohdat suomeksi. Ellei oppilas osaa kirjoittaa äidinkielellään, hän voi esimerkiksi tallentaa vastauksensa ja muut tekstit suullisesti. Näin oppilaat voivat hyödyntää kielellistä repertuaariaan sisällön omaksumiseen, vahvistaen samalla sekä suomen että äidinkielen osaamistaan. Ryhmän muut oppilaat saavat myös kuulla, lukea ja oppia ryhmässä puhuttavia kieliä.

Jos oppilas arvioidaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti, on kaikkien oppilasta opettavien opettajien käytettävä kieltä kehittäviä menetelmiä opetuksessaan. Vaikka kielitaito onkin monella tapaa kokonaisuus, tulisi opettajan havainnoida ja arvioida oppilaan kielitaitoa myös osa-alueittain. Oppilaiden kieliprofiili on usein epätasainen ja jokin osa-alue saattaa edellyttää enemmän tukea ja ohjaamista kuin jokin toinen. Kyky ymmärtää kehittyy useimmiten nopeammin kuin tuottamiskyky, mutta koulussa abstraktit aineet ja tekstit asettavat suurempia haasteita oppilaille kuin mitä he kohtaavat arkielämässä. Arjen tilanteissa hyvin selviävällä oppilaalla saattaa olla suuria vaikeuksia ymmärtää abstrakteja aiheita.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, osa-alueet

Ymmärtämistaidot

Ymmärtämisen taitojen opetus jää helposti katveeseen, koska niihin voi olla tuottamistaitoja vaikeampaa päästä käsiksi. Jos oppilailla on heikot oppimisen ja ymmärtämisen taidot, oppiaineiden sisältöjen opettaminen ei kuitenkaan riitä vaan tarvitaan ymmärtämisen taitojen ja lukemisen ja kuuntelemisen strategioiden opetusta. Oppilasta ohjataan itse aktiivisesti suunnittelemaan, ohjaamaan, seuraamaan, säätämään ja arvioimaan lukemisen ja kuuntelemisen prosessiaan kulloisenkin tavoitteen suuntaisesti. Luontevimmin tällainen ohjaus toteutuu vuorovaikutuksessa, kun tekstejä luetaan, kuunnellaan, analysoidaan, tulkitaan ja

työstetään yhdessä. Samalla opitaan tarvittavaa metakieltä, jonka avulla tekstejä voidaan eritellä.

Tekstilajitaito

Ymmärtämistaidot ovat sidoksissa sen tuntemiseen, miten merkityksiä luodaan erilaisissa puhutuissa ja kirjoitetuissa tekstilajeissa ja miten erilaiset tekstit rakentuvat. Tekstilajitaitoja rakennettaessa kehitetään siis myös ymmärtämisen taitoja. Jos oppilas tietää, miten kulloinkin tulkinnan kohteena oleva tekstilaji yleensä tapaa rakentua, hän osaa ennakoida, miten tietty teksti rakentuu, millaisia asioita se voi sisältää ja millaisia kielellisiä valintoja siinä tehdään. Tekstit eroavat toisistaan siinä, kuinka vakiintuneita niiden rakenteet ovat. Sadun tai kertomuksen rakenne on tekstistä toiseen yleensä hyvin samankaltainen ja siksi helpommin ennakoitavissa. Toisaalta taas spontaanin keskustelun tai esimerkiksi oppituntikeskustelun rakenne saattaa vaihdella paljonkin puhujien ja tilanteen mukaan. Olennaista onkin keskustella ja pohtia sekä oppilaiden että koko kouluyhteisön kanssa siitä, millaisia tekstilajit koulun eri oppiaineissa ovat ja miten niitä kannattaa kuunnella, lukea ja tulkita.

S2-opetussuunnitelmassa tekstilajin käsitettä käytetään laajemmassa merkityksessä: tekstilaji tarkoittaa sosiaaliseen kanssakäymiseen vakiintunutta toimintatyyppiä, joka ohjaa tapaa toimia kielellä tai muilla merkityksiä tuottavilla keinoilla (esimerkiksi kuva, ääni, äänensävyt, eleet, ilmeet, liikkeet, typografia) toistuvissa vuorovaikutustilanteissa. Näin määriteltynä tekstilaji on siis enemmän kuin tekstin rakennekaava: se on yhteisölliseen toimintaan osallistumista. Tekstilaji voi olla esimerkiksi asiointia kaupassa, uutisten tuottamista ja seuraamista, jalkapallojoukkueen fanittamista, kaunokirjallisen teoksen arviointia tai runojen eläytyvää tai analyttistä lukemista.

S2-oppilaan tulisi pystyä kehittämään suomen kieltään kohti tiedonalojen kieltä, vaikka hän joutuu opettelemaan suomen kielen alkeista lähtien. Eri tekstilajit hyödyntävät kielen resursseja eri tavoin. Niinpä sisältöjen opetusta ja oppimista ei voida erottaa tekstilajin ja tekstin kielen opiskelusta: oppiaineiden sisällöt luodaan

kielellä. Tekstilajin keskeisyyden takia voidaan tekstitaitojen sijasta puhua myös tekstilajitaidoista.

Lukustrategiat

Lukustrategioilla tarkoitetaan toimintamalleja, jotka auttavat lukijaa ymmärtämään, muistamaan ja käsittelemään tekstiä. Lukustrategiat jaetaan usein ennen lukemista, lukemisen aikana ja lukemisen jälkeen toteutettaviin tekniikoihin.

Lukustrategioiden käytön opettamisen ei ole hyvä olla irrallinen jossakin vaiheessa kouluvuotta toteutettava opiskelujakso, vaan oppilaita kannattaa ohjata käyttämään lukustrategioita aina, kun työskennellään tekstien kanssa. Tavoitteena on, että tehokkaat lukemisen toimintamallit eivät jää erillisiksi nikseiksi, vaan automatisoituvat niin, että oppilas osaa käyttää niitä itsenäisesti aina tarvittaessa kulloiseenkin tekstiin tai lukemiseen tavoitteeseen sopivalla tavalla. Mitä heikompi oppilaan kielitaito on, sitä enemmän hän tarvitsee tuekseen kompensoivia strategioita ylittääkseen kielitaitonsa aukkoja. Oleellista on, että lukustrategioita käytetään joustavasti eikä niiden opiskelu muutu toisteiseksi ja oppilasta turhauttavaksi.

Kuunteleminen

Puhuttujen tekstilajien ymmärtämisen (kuuntelun strategioiden) systemaattinen harjoittelu on koulussa vaikeampaa, koska monenlaisia aitoja puhuttuja vuorovaikutustilanteita on hankala tuoda luokkatilanteeseen tutkittaviksi. Kaikenlainen vuorovaikutus ja sen varaan rakennetut harjoitteet toimivat toki samalla myös puheen ymmärtämisen harjoitteluna, koska vuorovaikutukseen osallistuminen edellyttää aina puhekumppaneiden puheen ymmärtämistä. Voidaan pohtia, miten puheen virtaa pilkotaan pienempiin osiin, miten tekstistä hahmotetaan kokonaisuuksia, miten puhujat ilmaisevat mielipiteitään ja sävyjä ja miten vaikkapa vuorovaikutustilanteessa saadaan puheenvuoro tai miten sitä ylläpidetään.

Kielioppi

On tärkeää, ettei kieliopin ja sananmuodostuksen tai tekstin rakenteen kategorioita (sanaluokka, lauseenjäsen, sijamuoto tai johdin, persoona- ja aikamuodot, pää- ja sivulause, kappale jne.) esitetä ulkoa opeteltavina listoina vaan että ne tulevat oppilaille ensin tutuiksi käytössä, osana kirjoitettua ja puhuttua suomea. Tutuille ja yhä uudelleen vastaan tuleville asioille on hyvä antaa nimi, mutta pelkkien nimilappujen avulla tai niistä lähtemällä ei kieltä eikä kielenkäytön monimuotoisuutta saa kiinni. Vaikka opetussuunnitelman perusteissa mainitaan tietyt kielen rakenteet (kielioppiasiat) tiettyjen vuosiluokkien kohdalla, ovat nämä ohjeita nimenomaan opettajalle. Tärkeintä on, että oppimäärän suomi toisena kielenä ja kirjallisuus mukaan opiskeleva oppilas oppii perusopetuksen opetuksen aikana ymmärtämään kielen ilmiöitä ja käyttämään monipuolisesti suomen kielen rakenteita; kielellisten kategorioiden nimeämiseen ja tunnistamiseen harjaantuminen on vasta toissijainen opetuksen tavoite.

Kirjallisuus ja kulttuuri

S2-opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta ymmärtämään Suomen kirjallisuuden vaihteita ja sen teoksia sekä osana maailmankirjallisuutta että yhteydessä aikansa yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Yhtä lailla on tärkeää opettaa oppilaita lukemaan käsiteltäviä tekstejä lajinsa ja kirjallisen suuntauksensa edustajina. Perusopetuksen kirjallisuudenopetuksessa keskeistä sisältöä onkin kirjallisuuden lajien ja lajikonventioiden tuntemus. Opetuksessa sen tulisi auttaa analysoimaan kirjallisuutta monipuolisesti mutta myös syventämään kirjallisuuden lukemisen tarjoamia elämyksiä.

Käsitys kirjallisuudenlajeista ja eri teosten sijoittumisesta lajikategorioihin muuttuu koko ajan. Kulttuurienvälisyys ja useamman kuin yhden kulttuurin jäseneksi kasvaminen auttaa kyseenalaistamaan itsestään selvinä pidettyjä luokitteluja. Lajin käsite on keskeinen apuväline silloin, kun jokin Suomen kirjallisuuden teos asettuu nuoren monikulttuurisen lukijan mielessä suhteeseen johonkin toiseen, oppilaalle tuttuun kulttuuriin ja kirjalliseen perinteeseen. Suomea toisena kielenä opiskeleva

nuori kerää kouluaikanaan tekstien tulkinnessa tarvittavaa kokemusta ja tietoa. Opettajan tehtävä on ohjata huolelliseen lukemiseen, myös tekstien aukkojen täyttämisen strategioihin. Pystyäkseen tulkitsemaan tekstiä lukijan on tunnettava tekstiin sisältyvien arvojen ja uskomusten kokonaisuutta. Kaunokirjallisuutta monipuolisesti lukemalla on mahdollista oppia tuntemaan suomalaisessa kulttuurissa vaikuttavia ideologioita. Tällä tavalla saadaan eväitä myös tekstien moniäänisyyden tulkintaan.

On tärkeää oppia tuntemaan Suomen kirjallisuuden klassikot tai eri lajien historia, mutta ilman käsitteitä ja analyyttisiä työkaluja ei tarjolla olevaan kirjalliseen perintöön, saati nykyajan tekstien moninaisuuteen pääse kuitenkaan käsiksi. Kirjallisuudenopetuksessa on kyse harjaantumisesta siihen, että pystyy ottamaan itsenäisesti haltuunsa suomalaisen kulttuurin tekstejä ja toisaalta kirjallisuudenanalyysin työkaluston avulla pystyy arvioimaan lukemaansa kriittisesti ja suhteuttamaan kirjallisuuden välittämää kuvaa suomalaisuudesta muuhun tuntemaansa kulttuuriperintöön.

Vuosiluokka 1

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä ja vastataan (T1)
- kerrotaan ryhmässä annetun aiheen/kuvan perusteella tai arkipäivään kytkettynä (T1)
- kertomusten ja kuullun toistamisen harjoittelu (T1) (T2)
- kommunikointi kehonkielen ja draaman keinoin (T1) (T2) (T3)
- perustunteiden ilmaisemisen harjoittelu (T1) (T2) (T3)

Tekstien tulkitseminen

- kirjainten opetteleminen ja lukusuunnan hahmottaminen (T4)
- lukemaan oppiminen, äänteen ja grafeemin yhteyden oppiminen (T4)
- kielikuvien harjoittelu, usein esiintyvien sanojen harjoittelu (T4)

- ääneen ja hiljaa lukemisen harjoittelu (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa (ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T5)
- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T5)

Tekstien tuottaminen

- kirjainten kirjoittaminen sekä käsin että digitaalisesti (T7)
- omien lauseiden kirjoittaminen välilyönteineen ja välimerkkeineen (T6) (T7)
- isojen ja pienten kirjainten käyttäminen oikealla tavalla (T7)
- lyhyiden tekstien kirjoittaminen kuvallisten oppaiden ja ympyrämallin avulla (T6) (T7)
- harjoitellaan sanojen kirjoittamista kirjain-äännevastaavuuden mukaisesti ja siitä poiketen (T8)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtäminen

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T10)
- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T12) (T11)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T9)
- käydään kirjastossa ja tutustutaan lastenosastoon ja kirjoihin **suomeksi** ja omalla äidinkielellä (T10)
- muutamiin **suomenkielisiin** ja **suomalaisiin** lastenkirjailijoihin ja heidän tuotantoonsa tutustuminen (T10)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja koulun teemakokonaisuuksien kautta (T9) (T11)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- tutustutaan sopiviin digitaalisiin apuvälineisiin (kuvahaku, kirjoitusohjelmat joissa puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset) (T12)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T13)

- harjoitellaan suullisten ohjeiden kuuntelemista
- erilaisten strategioiden käyttäminen ymmärtämiseen (ajattelee itse, kysyy kaverilta, kysyy opettajalta) (T12)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T12)
- opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T12) (T13)
- käytetään limittäiskieltä tiedon saamiseen (T12)
- harjoitellaan oppilaan oman kielenkäytön sanoittamista (T12) (T14)

Vuosiluokka 2

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä ja vastataan (T1)
- kerrotaan ryhmässä annetun aiheen perusteella tai arkipäivään kytkettynä (T2)
- harjoitellaan tapahtumakulusta kertomista, ohjeita ja avainsanoja (T1) (T2)
- kommunikoidaan kehonkielen ja draaman keinoin (T2) (T3)
- harjoitellaan perustunteiden ilmaisemista (T2) (T3)

Tekstien tulkitseminen

- lukemisen vahvistaminen, äänteiden ja kirjainten yhteys (T4)
- lukemisen automatisointi (T4)
- vahvistetaan kielikuvia, usein esiintyviä monitavuisia sanoja (T4)
- ääneen ja hiljaa lukemisen harjoittelu (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa (ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T5)
- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T4) (T5)

Tekstien tuottaminen

- kirjainten kirjoittaminen sekä käsin että digitaalisesti (T6) (T7)
- omien lauseiden kirjoittaminen välilyönteineen ja välimerkkeineen (T6)
- isojen ja pienten kirjainten käyttäminen oikealla tavalla (T6) (T8)
- lyhyiden tekstien kirjoittaminen kuvallisten oppaiden ja ympyrämallin avulla (T6) (T7)
- harjoitellaan sanojen kirjoittamista kirjain-äännevastaavuuden mukaisesti ja siitä poiketen (T8)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T10)
- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T10) (T11)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T9)
- pohditaan äidinkielen ja suomen kielen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (T9)
- käydään kirjastossa ja tutustutaan lastenosastoon ja kirjoihin suomeksi ja omalla äidinkielellä (T10)
- muutamiin suomalaisiin ja suomenkielisiin lastenkirjailijoihin ja heidän tuotantoonsa tutustuminen (T10)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja koulun teemakokonaisuuksien kautta (T9) (T10)
- tekstin sisällön kytkeminen omaan elämään (T9) (T11)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- tutustutaan sopiviin digitaalisiin apuvälineisiin (kuvahaku, kirjoitusohjelmat joissa puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset (T12) (T13)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T13)
- kuunnellaan aktiivisesti suullisia ohjeita (T13)

- harjoitellaan kirjallisten ohjeiden ja tekstitehtävien lukemista ja tulkitsemista (T13)
- löydetään erilaisia strategioita kirjoitetun ja puhutun kielen ymmärtämiseen (ajattelee itse, kysyy kaverilta, kysyy opettajalta) (T13)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T12)
- käytetään limittäiskieliä tarkoituksenmukaisella tavalla (T12)
- opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T13)
- harjoitellaan oman kielenkäytön kuvailemista (T14)

Vuosiluokka 3

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1) (T3)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä ja vastataan (T1)
- kerrotaan ryhmässä annetun aiheen perusteella tai arkipäivään kytkettynä (T2)
- harjoitellaan tarinan toistamista ja/tai kuvaillaan henkilöitä, tapahtumia, ohjeita ja avainsanoja/avainlauseita (T1)
- kommunikoidaan kehonkielen ja draaman keinoin (T3)
- harjoitellaan omien mielipiteiden ilmaisua (T1)
- kuunnellaan ja toistetaan kuultua erilaisissa keskustelutilanteissa (T2)
- harjoitellaan oikeaa ääntämistä, painottamista ja lauseintonaatiota (T3)

Tekstien tulkitseminen

- lukemisen automatisointi (T4)
- ääneen ja hiljaa lukemisen harjoittelu (T4)
- harjoitellaan eläytyen lukemista (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa (ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T5) (T6)
- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T4) (T5)

- erilaisten tekstilajien pohjalta kirjoittaminen (T4) (T5)

Tekstien tuottaminen

- erilaisten tekstilajien kirjoittamista kuvallisen tuen avulla, sekä käsin että digitaalisesti (T7)
- harjoitellaan kirjoitussääntöjen noudattamista (T8)
- harjoitellaan sanojen kirjoittamista kirjain-äännevuuden mukaisesti ja siitä poiketen (T8)
- tutkitaan lauseiden, kysymysten ja kieltolauseiden sanajärjestystä (T8)
- harjoitellaan tekstien työstämistä, löydetään vahvuuksia ja kehittämistarpeita omista ja muiden teksteistä (T9)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T10)
- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T10)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T10) (T12)
- pohditaan äidinkielen ja suomen kielen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (T10) (T12)
- käydään kirjastossa ja tutustutaan lastenosastoon ja kirjoihin **suomeksi** ja omalla äidinkielellä (T11)
- **suomalaisiin ja suomenkielisiin** lastenkirjailijoihin ja heidän tuotantoonsa tutustuminen (T11)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja koulun teemakokonaisuuksien kautta (T11) (T12)
- kytketään tekstin sisältö omaan elämään, itsearviointi (T12)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- tutustutaan sopiviin digitaalisiin apuvälineisiin (kuvahaku, kirjoitusohjelmat joissa puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset (T14) (T15)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T14)

- kuunnellaan aktiivisesti suullisia ohjeita (T14)
- harjoitellaan kirjallisten ohjeiden ja tekstehtävien lukemista ja tulkitsemista (T14)
- löydetään erilaisia strategioita kirjoitetun ja puhutun kielen ymmärtämiseen (ajattelee itse, kysyy kaverilta, kysyy opettajalta) (T14) (T15)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T14) (T15)
- käytetään limittäiskieliä tarkoituksenmukaisella tavalla (T14) (T15)
- opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T14) (T15)
- harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja oman oppimisen arvioimista (T13)
- tutustutaan netikettiin (T15)

Vuosiluokka 4

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1) (T2) (T3)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä ja vastataan (T1) (T2) (T3)
- kerrotaan ryhmässä annetun aiheen perusteella tai arkipäivään kytkettynä (T1)
- harjoitellaan tarinan toistamista ja/tai kuvaillaan henkilöitä, tapahtumia, ohjeita ja avainsanoja/avainlauseita (T1) (T2)
- harjoitellaan valmisteltujen suullisten esitelmien pitämistä kaverille/pienemmissä ryhmissä (T1)
- kommunikoidaan kehonkielen ja dramatisoinnin avulla (T3)
- harjoitellaan omien mielipiteiden, kokemusten ja tunteiden ilmaisemista (T3)
- kuunnellaan ja toistetaan kuultua erilaisissa keskustelutilanteissa (T1) (T2)

Tekstien tulkitseminen

- lukemisen automatisointi (T4)
- ääneen ja hiljaa lukemisen harjoittelu (T4)
- harjoitellaan eläytyen lukemista (T4)
- käytetään lukustrategioita yhä itsenäisemmin, mutta opettajan ohjauksessa

(ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T5) (T6)

- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T4) (T6)
- erilaisten tekstilajien pohjalta kirjoittaminen (T4)
- lähteiden todenperäisyydestä keskusteleminen ohjatusti (T4) (T5) (T6)

Tekstien tuottaminen

- erilaisten tekstilajien kirjoittamista kuvallisen tuen avulla, sekä käsin että digitaalisesti (T7) (T8)
- harjoitellaan kirjoitussääntöjen noudattamista (T8)
- harjoitellaan luomaan itse multimodaalista aineistoa (T7)
- harjoitellaan sanojen kirjoittamista kirjain-äännevastaavuuden mukaisesti ja siitä poiketen (T8)
- tutkitaan lauseiden, kysymysten ja kieltolauseiden sanajärjestystä (T8)
- harjoitellaan tekstien työstämistä, löydetään vahvuuksia ja kehittämistarpeita omista ja muiden teksteistä (T9)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T11)
- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T11)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T10)
- pohditaan äidinkielen ja **suomen** kielen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (T10)
- vieraillaan kirjastossa ja tutustutaan lasten- ja nuortenosastoon kirjoihin sekä **suomeksi** että omalla äidinkielellä (T11)
- tutustutaan joihinkin **suomalaisiin** ja **suomenkielisiin** lasten- ja nuortenkirjailijoihin ja heidän teoksiinsa (T11)
- löydetään yhä itsenäisemmin omantasoista lukemista (T11)
- tutustutaan idiomaattisiin ilmaisuihin ja niiden kulttuurisuhteeseen (T10) (T12)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja

koulun teemakokonaisuuksien kautta (T12)

- kytketään tekstin sisältö omaan elämään (T12)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- soveltuvien digitaalisten apuvälineiden käyttäminen opettajan tuella (kuvahaku, puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset) (T14) (T15)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T14)
- kuunnellaan aktiivisesti suullisia ohjeita (T14)
- kirjallisten ohjeiden ja tekstitehtävien lukeminen ja tulkitseminen yhä itsenäisemmin (T14)
- löydetään erilaisia strategioita kirjoitetun ja puhutun kielen ymmärtämiseen (ajattelee itse, kysyy kaverilta, kysyy opettajalta) (T13) (T14) (T15)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T15)
- käytetään limittäiskieliä tarkoituksenmukaisella tavalla (T15)
- opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T14) (T15)
- harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja oman oppimisen arvioimista) (T13)
- tutustutaan netikettiin (T15)

Vuosiluokka 5

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1) (T3)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä ja vastataan (T1)
- kerrotaan ryhmässä, sekä spontaanisti että annetun aiheen perusteella (T1)
- yksityiskohtien toistaminen kerrottuina, tarkkuus kasvaa kielen ja ilmaisutavan monipuolistuessa (T1)
- harjoitellaan valmisteltujen suullisten esitelmien pitämistä kaverille/pienemmissä ryhmissä tai suuremmissa yhteyksissä (T1) (T2)
- harjoitellaan omien mielipiteiden, kokemusten ja tunteiden ilmaisemista (T1) (T2) (T3)
- itsenäistytään enemmän ja pystytään ohjaamaan erilaisia viestimistilanteita (T2) (T3)

Tekstien tulkitseminen

- harjoitellaan eläytyen lukemista (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen yhä itsenäisemmin (ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T4) (T5)
- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T4) (T5)
- erilaisten tekstilajien pohjalta kirjoittaminen (T4) (T5)
- lähteiden todenperäisyydestä keskusteleminen ohjatusti (T4) (T5) (T6)

Tekstien tuottaminen

- erilaisten tekstilajien kirjoittamista kuvallisen tuen avulla, sekä käsin että digitaalisesti (T7)
- harjoitellaan kirjoitussääntöjen noudattamista (T8)
- harjoitellaan luomaan itse multimodaalista aineistoa (T7) (T8)
- harjoitellaan sanojen kirjoittamista kirjain-äännevastaavuuden mukaisesti ja siitä poiketen (T8)
- tutkitaan lauseiden, kysymysten ja kieltolauseiden sanajärjestystä (T8)
- omien tekstien arvioiminen, oman kirjoittamisen vahvuuksien ja kehittämistarpeiden arvioiminen (T9)
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen ohjatusti (T9)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T10) (T11)
- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T10)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T10)
- pohditaan äidinkielen ja suomen kielen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia (T10)
- vieraillaan kirjastossa ja tutustutaan lasten- ja nuortenosastoon ja kirjoihin sekä suomeksi että omalla äidinkielellä (T11) (T12)

- tutustutaan joihinkin **suomalaisiin ja suomenkielisiin** lasten- ja nuortenkirjailijoihin ja heidän teoksiinsa (T11)
- löydetään yhä itsenäisemmin omantasoista lukemista (T11) (T12)
- tutustutaan idiomaattisiin ilmaisuihin ja niiden kulttuurisuhteeseen (T12)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja koulun teemakokonaisuuksien kautta (T11) (T12)
- tekstin sisällön kytkeminen omaan elämään (T11) (T12)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- tutustutaan sopiviin digitaalisiin apuvälineisiin (kuvahaku, kirjoitusohjelmat joissa puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset) (T15)
- tiedon hakeminen digitaalisesti (T15)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T14)
- kuunnellaan aktiivisesti suullisia ohjeita (T15)
- kirjallisten ohjeiden ja tekstitehtävien lukeminen ja tulkitseminen yhä itsenäisemmin (T14)
- kirjoitetun ja puhutun kielen ymmärtämisen strategioiden löytäminen (ajatuskartta, Venn-diagrammi, tukisanat) (T14) (T15)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T14) (T15)
- käytetään limittäiskieliä tarkoituksenmukaisella tavalla (T15)
- opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T14)
- harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja oman oppimisen arvioimista (T13)
- vastuullisesti toimiminen erilaisissa viestintätilanteissa (T15)
- netiketin mukaan toimiminen (T15)

Vuosiluokka 6

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- erilaisia puhutun kielen harjoituksia (T1) (T3)
- keskustellaan, asetetaan kysymyksiä, niihin vastaaminen sekä viestintätilanteen huomioiminen (T1) (T2) (T3)

- kertominen ryhmässä, sekä spontaanisti että annetun aiheen perusteella (T1) (T2)
- yksityiskohtien toistaminen kerrottuina, tarkkuus kasvaa kielen ja ilmaisutavan monipuolistuessa (T1)
- harjoitellaan valmisteltujen suullisten esitelmien pitämistä eri tilanteissa (T1)
- harjoitellaan omien mielipiteiden, kokemusten ja tunteiden ilmaisemista (T1) (T2) (T3)
- erilaisten viestintätilanteiden ohjaaminen itsenäisesti (T1) (T3)

Tekstien tulkitseminen

- harjoitellaan eläytyen lukemista (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen yhä itsenäisemmin (ennakoiminen, epäselvyyksien selvittäminen, koostaminen ja kysymysten asettaminen) (T5) (T6)
- erilaisten tekstilajien pohjalta keskusteleminen (T4) (T6)
- erilaisten tekstilajien pohjalta kirjoittaminen (T4) (T6)
- erilaisten tekstien ja niiden sanoman tunnistaminen, ymmärtäminen ja tulkitseminen (T4) (T5) (T6)
- lähteiden todenperäisyydestä keskusteleminen ohjatusti (T4) (T5) (T6)

Tekstien tuottaminen

- erilaisten tekstilajien kirjoittamista jäsennetysti kuvallisen tuen avulla, sekä käsin että digitaalisesti (T7) (T8)
- harjoitellaan kirjoitussääntöjen noudattamista (T8)
- harjoitellaan luomaan itse multimodaalista aineistoa (T7) (T8)
- harjoitellaan monisävyisemmän kielen käyttämistä (T8)
- tutkitaan lauseiden, kysymysten ja kieltolauseiden sanajärjestystä (T8)
- harjoitellaan vahvuuksien ja kehitystarpeiden esiin tuomista kirjoittamisessa (T9)
- harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista (T9)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot

- opitaan lukemaan ja kuuntelemaan erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa (T10)

- keskustellaan luetusta yhdessä muiden kanssa (opettajat, oppilaat) (T10)
- kokeillaan ja tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä (suomen kielen variaatiot, sanasto) (T10)
- vaihtelevien kielellisten ominaispiirteiden tunnistaminen (T10) (T12)
- pohditaan kulttuurisia ja kielellisiä yhtäläisyyksiä ja eroja (T12)
- vieraillaan kirjastossa ja tutustutaan lasten- ja nuortenosastoon sekä kirjoihin **suomeksi** ja omalla äidinkielellä (T11)
- tutustutaan joihinkin **suomalaisiin ja suomenkielisiin** lasten- ja nuortenkirjailijoihin ja heidän teoksiinsa (T11)
- löydetään yhä itsenäisemmin omantasoista lukemista (T11)
- tutustutaan idiomaattisiin ilmaisiin ja niiden kulttuurisuhteeseen (T12)
- kieleen, kulttuuriin ja kirjallisuuteen tutustuminen elokuvan, teatterin, median ja koulun teemakokonaisuuksiin (T11) (T12)
- tekstin sisällön kytkeminen omaan elämään (T11)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena

- osataan käyttää sopivia digitaalisia apuvälineitä (kuvahaku, kirjoitusohjelmat joissa puhesynteesi, digitaaliset kirjastot, verkkoharjoitukset) (T15)
- tiedon hakeminen digitaalisesti (T15)
- harjoitellaan koulun ja lähiympäristön symbolisen kielen ymmärtämistä (T14)
- kuunnellaan aktiivisesti suullisia ohjeita (T14)
- kirjallisten ohjeiden ja tekstitehtävien lukeminen ja tulkitseminen yhä itsenäisemmin (T13) (T14) (T15)
- kirjoitetun ja puhutun kielen ymmärtämisen strategioiden löytäminen (ajatuskartta, Venn-diagrammi, tukisanat) (T14)
 - käytetään kaikkia oppilaan kieliä oppimisen apuna (T13) (T15)
 - käytetään limittäiskieliä tarkoituksenmukaisella tavalla (T13)
 - opitaan käyttämään erilaisia visuaalisia oppaita koulutyön apuna (T14)
 - harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja oman oppimisen arvioimista (T13)
 - vastuullisesti toimiminen erilaisissa viestintätilanteissa, tietoisuus sananvapaudesta (T15)
 - netiketin mukaan toimiminen (T15)

Vuosiluokka 7

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T 1–3

- oikean ääntämisen harjoittelu (T1)
- vuoropuhelu ja vuorollaan puhuminen keskustelussa (T1) (T2) (T3)
- osataan kuunnella ja suhtautua kriittisesti kuultuun (T1) (T2)
- omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaiseminen selostamalla, argumentoimalla, kommentoimalla ja referoimalla (T1) (T2) (T3)
- kielen ymmärtäminen opetuksessa ja puhutuissa mediateksteissä (T2)
- opitaan pitämään valmisteltuja puhe-esityksiä (yleisön edessä) (T1) (T3)

Tekstien tulkitseminen T4–6

- sana- ja käsitevarannon kehittäminen (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen (tekstin ymmärtäminen, muistaminen ja käsitteleminen) (T4)
- sujuvasti lukeminen ja tekstin oleellisen sisällön ymmärtäminen opintojen, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta (T4) (T5)
- lukustrategioiden kehittäminen tekstin sanoman, sekä sanotun että rivien välissä olevan sanoman erottamiseksi (T4) (T5)
- asiaankuuluvan kirjallisuuden lukeminen ennakkotietojen ja iän perusteella (T4) (T5)
- kehitetään tekstin merkitystä koskevien johtopäätösten tekemisen taitoa (T4) (T5)
- selittävien, argumentoivien ja ohjaavien tekstien analysoimista itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T4) (T5)

- opitaan analysoimaan omia ja muiden tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista (T4) (T5)

Tekstien tuottaminen T6–7

- tekstien hyödyntäminen omien tekstien lähteenä ja mallina (T6)
- opitaan kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä käsin ja digitaalisesti (kertovat, selittävät, argumentoivat ja ohjaavat tekstit) (T6) (T7)
- kirjoittamisprosessin hallitseminen ja kehittäminen (suunnittelemine, tuottaminen ja muokkaaminen) itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T6)
- opitaan erilaisten tietolähteiden käyttöä (T6)
- opitaan kirjoitus- ja oikeinkirjoitussäännöt (T7)
- opitaan **suomen** sanajärjestys + päälause ja sivulause (T7)
- sanavaraston kasvattaminen (T7)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot T8–10

- sanaluokkien oppiminen (T8)
- lauseenjäsennyksen oppiminen (T8)
- oppiaineen sanaston kehittäminen ja laajentaminen (T8)
- erilaisiin kirjallisuustyyliin tutustuminen (T9)
- **suomalaisen ja suomenkielisen** kirjallisuuden tunteminen (T9) (T10)
- opitaan **suomen** kielen kehityksen päävaiheet (T9)
- vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolelta maailmaa ja eri aikoina (T10)
- ymmärretään monikielisyyden merkitys yhteiskunnassa (T10)
- tutustutaan elokuvaan, kirjallisuuteen, teatteriin ja mediakulttuuriin (T10)
- tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa (T10)
- käytetään kirjaston erilaisia palveluja (T9) (T10)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena T11–13

- tunnetaan erilaiset oppimistyyli ja kehitetään omaa tapaa oppia (T11)

- tuetaan oppilaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja (T11) (T12)
- opitaan asettamaan tavoitteet omalle oppimiselle (T11)
- käytetään kaikkia kielitaitoja oppimisen apuna (T12)
- opitaan suunnittelemaan, jäsentelemään ja arvioimaan omaa työtään (T13)
- opitaan käyttämään soveltuvia digitaalisia apuvälineitä eri tarkoituksiin (T13)

Vuosiluokka 8

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T1–3

- oikean ääntämisen harjoittelu (T1)
- vuoropuhelu ja vuorollaan puhuminen keskustelussa (T1) (T2) (T3)
- osataan kuunnella ja suhtautua kriittisesti kuultuun (T1) (T2)
- omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaiseminen selostamalla, argumentoimalla, kommentoimalla ja referoimalla (T1) (T2) (T3)
- kielen ymmärtäminen opetuksessa ja puhutuissa mediateksteissä (T2)
- opitaan pitämään valmisteltuja puhe-esityksiä (yleisön edessä) (T1) (T3)

Tekstien tulkitseminen T4–6

- sana- ja käsitevarannon kehittäminen (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen (tekstin ymmärtäminen, muistaminen ja käsitteleminen) (T4)
- sujuvasti lukeminen ja tekstin oleellisen sisällön ymmärtäminen opintojen, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta (T4) (T5)
- lukustrategioiden kehittäminen tekstin sanoman erottamiseksi, sekä sanotun että rivien välissä olevan sanoman erottamiseksi (T4) (T5)
- asiaankuuluvan kirjallisuuden lukeminen ennakkotietojen ja iän perusteella (T4) (T5)

- kehitetään tekstin merkitystä koskevien johtopäätösten tekemisen taitoa (T4) (T5)
- selittävien, argumentoivien ja opastavien tekstien analysoimista itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T4) (T5)
- opitaan analysoimaan omia ja muiden tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista (T4) (T5)

Tekstien tuottaminen M6–7

- tekstien hyödyntäminen omien tekstien lähteenä ja mallina (T6)
- opitaan kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä käsin ja digitaalisesti (kertovat, selittävät, argumentoivat ja opastavat tekstit (T6) (T7)
- kirjoitusprosessin hallitseminen ja kehittäminen (suunnitteleminen, tuottaminen ja muokkaaminen) itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T6)
- opitaan eri tietolähteiden käyttöä (T6)
- opitaan kirjoitus- ja oikeinkirjoitussäännöt (T7)
- opitaan **suomen** kielen sanajärjestys + päälause ja sivulause (T7)
- sanavaraston kasvattaminen (T7)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot T8–10

- sanaluokkien oppiminen (T8)
- lauseenjäsennyksen oppiminen (T8)
- oppiaineen sanaston kehittäminen ja laajentaminen (T8)
- erilaisiin kirjallisuustyyliin tutustuminen (T9)
- **suomalaisen ja suomenkielisen kirjallisuuden** tunteminen (T9) (T10)
- opitaan **suomen** kielen kehityksen päävaiheet (T9)
- vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolelta maailmaa ja eri aikoina (T10)
- ymmärretään monikielisyyden merkitys yhteiskunnassa (T10)
- tutustutaan elokuvaan, kirjallisuuteen, teatteriin ja mediakulttuuriin (T10)
- tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa (T10)
- käytetään kirjaston erilaisia palveluja (T9) (T10)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena T11–13

- tunnetaan erilaiset oppimistyyliä ja kehitetään omaa tapaa oppia (T11)
- tuetaan oppilaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja (T11) (T12)
- opitaan asettamaan tavoitteet omalle oppimiselle (T11)
- käytetään kaikkia oppilaan kieliä oppimisen apuna (T12)
- opitaan suunnittelemaan, jäsentelemään ja arvioimaan omaa työtä (T13)
- opitaan käyttämään soveltuvia digitaalisia apuvälineitä eri tarkoituksiin (T13)

Vuosiluokka 9

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T 1–3

- oikean ääntämisen harjoittelu (T1)
- vuoropuhelu ja vuorollaan puhuminen keskustelussa (T1) (T2) (T3)
- osataan kuunnella ja suhtautua kriittisesti kuultuun (T1) (T2)
- omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaiseminen selostamalla, argumentoimalla, kommentoimalla ja referoimalla (T1) (T2) (T3)
- kielen ymmärtäminen opetuksessa ja puhutuissa mediateksteissä (T2)
- opitaan pitämään valmisteltuja puhe-esityksiä (yleisön edessä) (T1) (T3)

Tekstien tulkitseminen T4–6

- sana- ja käsitevarannon kehittäminen (T4)
- lukustrategioiden käyttäminen (tekstin ymmärtäminen, muistaminen ja käsitteleminen) (T4)
- sujuvasti lukeminen ja tekstin oleellisen sisällön ymmärtäminen opintojen, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta (T4) (T5)
- lukustrategioiden kehittäminen tekstin sanoman erottamiseksi, sekä sanotun että

- rivien välissä olevan sanoman erottamiseksi (T4) (T5)
- asiaankuuluvan kirjallisuuden lukeminen ennakkotietojen ja iän perusteella (T4) (T5)
- kehitetään tekstin merkitystä koskevien johtopäätösten tekemisen taitoa (T4) (T5)
- selittävien, argumentoivien ja opastavien tekstien analysoimista itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T4) (T5)
- opitaan analysoimaan omia ja muiden tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista (T4) (T5)

Tekstien tuottaminen M6–7

- tekstien hyödyntäminen omien tekstien lähteenä ja mallina (T6)
- opitaan kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä käsin ja digitaalisesti (kertovat, selittävät, argumentoivat ja opastavat tekstit (T6) (T7)
- kirjoitusprosessin hallitseminen ja kehittäminen (suunnitteleminen, tuottaminen ja muokkaaminen) itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa (T6)
- opitaan eri tietolähteiden käyttöä (T6)
- opitaan kirjoitus- ja oikeinkirjoitussäännöt (T7)
- opitaan **suomen** kielen sanajärjestys + päälause ja sivulause (T7)
- sanavaraston kasvattaminen (T7)

Kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden ymmärtämisen taidot T8–10

- sanaluokkien oppiminen (T8)
- lauseenjäsenyyksen oppiminen (T8)
- oppiaineen sanaston kehittäminen ja laajentaminen (T8)
- erilaisiin kirjallisuustyyleihin tutustuminen (T9)
- **suomalaisen ja suomenkielisen** kirjallisuuden tunteminen (T9) (T10)
- opitaan **suomen** kielen kehityksen päävaiheet (T9)
- vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla eri kulttuurisia kokemuksia eri puolelta maailmaa ja eri aikoina (T10)
- ymmärretään monikielisyyden merkitys yhteiskunnassa (T10)
- tutustutaan elokuvaan, kirjallisuuteen, teatteriin ja mediakulttuuriin (T10)

- tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa (T10)
- käytetään kirjaston erilaisia palveluja (T9) (T10)

Kielen käyttäminen kaiken oppimisen tukena T11–13

- tunnetaan erilaiset oppimistyylit ja kehitetään omaa tapaa oppia (T11)
- tuetaan oppilaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja (T11) (T12)
- opitaan asettamaan tavoitteet omalle oppimiselle (T11)
- käytetään oppilaan kaikkia kieliä oppimisen apuna (T12)
- opitaan suunnittelemaan, jäsentelemään ja arvioimaan omaa työtä (T13)
- opitaan käyttämään soveltuvia digitaalisia apuvälineitä eri tarkoituksiin (T13)